

підходи до планування, організації і проведення літньої навчальної практики з фізики спонукало і викладачів, і студентів до дослідницької творчої діяльності із розробки методики даного виду навчальних занять з фізики. Результатом такої спільної праці зі створення і апробації нового продукту стало видання посібника для вчителів і студентів „Навчальна практика з фізики”, що отримав гриф Міністерства освіти і науки і рекомендований для впровадження в школах України.

ОСОБИСТІСНА КУЛЬТУРА Д.І.МЕНДЕЛЕЄВА ЯК ВИХОВНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ

Шашко В.І. (Полтава)

В історії світової науки багато імен прославлених учених, чії відкриття сприяли вдосконаленню й розвитку знань про природу, оволодінню її таємницями, дослідженню їх на благо людини. Серед них ім'я Д.І.Менделєєва по праву посідає одне з перших місць. Наука лише тоді є благодійною, коли ми приймаємо її не лише розумом й серцем, - ці слова належать йому.

Видатні люди залишаються в пам'яті та серцях потомків не лише завдяки їхнім відкриттям і теоріям, але вони залишають свій слід як яскраві, неповторні особистості, які створили власний життєвий світ.

Маленький Дмитрик сам рано навчився читати – у чотири роки він жадібно поглинав книги з бібліотеки батька. Пізніше він згадував ті часи, як самі найкращі у своєму житті.

Відірвавшись від читання, хлопчик біг до лісу спостерігати за життям тварин та птахів. Або приходив на скляозавод свого дядька і зачаровано дивився, як розплавлене скло перетворюється на різноманітні вироби. Можливо саме тоді він захопився хімією – наукою про чудові перетворення речовини.

Погляди різних осіб, що бачили Д.І.Менделєєва в різні роки його життя, збігаються у визначенні його зовнішності в одному: він мав вигляд людини з якоїсь іншої епохи. Ганна Іванівна Менделєєва, друга дружина Дмитра Івановича, згадує, що коли вона побачила його вперше здала на заході в університеті, він здавався схожим на Зевса...Манери, мова й жести його були дуже оригінальними та своєрідними. Під час розмови він завжди жестикулював. Широки, швидкі та безперервні рухи рук відповідали його настрою. Коли його щось раптом прикро вражало, він обома руками хапався за голову, а це впливало на свідка більше, ніж якби він заплакав. Коли ж він замислювався, то прикривав очі рукою, що було дуже характерним. [3]

Пізнє кохання до своєї другої дружини збудило у Дмитра Івановича незнані до того почуття, а саме – ніжність до своїх дітей. Багато витримав він в житті, але нічого не знав кращого за дітей, чим би не був зайнятий, завжди радів, коли хтось з них входив до нього. [3]

З дорослими Дмитро Іванович був не таким доброзичливим, його невдоволення в будь – який момент могли відчути на собі, як підлеглі, так і керівництво. Він відверто вважав, що роздратування небезпечно стримувати: “Лайся собі праворуч та ліворуч – і будеш здоровий”. Одного дня він прийшов на роботу вкрай роздратований. Поки дійшов до свого кабінету, нагримав на всіх, кого зустрів по дорозі. Потім задоволений влаштувався у кріслі, посміхнувся і весело вигукнув, що він сьогодні в гуморі. [3]

Самобутність і оригінальність Дмитра Івановича виявлялася в усьому, особливо в його лекціях. Лекції вченого збирався послухати весь університет. Один з учнів Д.І.Менделєєва Б.П.Вейнберг писав, що приваблювало в його лекціях те, що їх незмінно супроводжувала філософська основа його наукових поглядів, яка проглядала в об'ємних формулах на глибоких аналогіях...на його лекціях були екскурси в галузь механіки, фізики, астрофізики, космогонії, метеорології, геології, фізіології тварин та рослин, а також у бік різних галузей техніки, до повітроплавання та артилерії включно.

Студенти, які слухали його, розповідали, що, прийшовши на екзамен,

Дмитро Іванович перш за все уважно та гостро оглядав їх, ніби заглядав у душу, а потім уже починав запитувати.

Д.І.Менделєєв був дуже працелюбним. У своєму листі до дітей він писав: Перше й найголовніше в житті – праця заради інших, але слід так зробити, щоб і самому жити можна було. Труд – не суєта, не праця, не ланання сил, а навпаки, – спокійне, любовне, розмірене здійснення того, що потрібно для інших та для себе. А якщо у праці не буде успіху, станеться невдача, не біда, спробуй ще: “збережи спокій, те внутрішнє самовладання, яке робить людей з волею, ясних і зразкових для інших!”

Д.І.Менделєєв полюбляв живопис та літературу. Він публікував рецензії про картини і не пропускав жодної художньої виставки.

Менделєєв високо цінував Шекспіра, Гете, Гюго та Байрона, а також наших класиків: від Жуковського до Пушкіна. З творів іноземних поетів найбільше любив байронівську “Пітьму”, яку часто перечитував.

Улюбленим російським поетом був Тютчев. Ліричну драму “Три смерті” Майкова та вірш “Мовчання” Тютчева він знав на пам’ять і при нагоді декламував.

Таким чином, ознайомившись з життям та діяльністю видатного вченого, ми маємо можливість створити свою власну думку про Д.І.Менделєєва, як про людину з високими моральними і громадянськими якостями, людину – фахівця в різних наукових (і не тільки) галузях, патріота своєї Батьківщини, справжнього вченого і науковця.

Література

1. А.А.Макареня, Ю.В. Рысев. Д.И. Менделеев. – М.: Просвещение, 1988.
2. Тригорова-Менделеева О.Д. Менделеев. Великий химик. – М.: Изд-во АН СССР, 1947.
3. Хімія. Науково-методичний журнал. – №4(52) – 2004.
4. Щипачев Н.С. Читая Менделеева. Лирика. – М.: 1959.

ТВОРЧИСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ

Шиян Н.І. (Полтава)

Формування творчої особистості майбутнього педагога є сьогодні однією з актуальних проблем, адже підготовка до професійної діяльності досягає мети, якщо в результаті вдається сформуванню ініціативного, творчо активного педагога, здатного у свою чергу формувати творчу особистість учня.

«Творчість – це необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття його особистості», оскільки «творчість, розвиваючи здібності, формує педагогічну талановитість учителя» [2, с. 16]. Творча активність студента виражається в прагненні до пошуку нових шляхів розв’язання проблемних ситуацій і подолання труднощів, до відкриття нових явищ у навчально-пізнавальній діяльності, у його вмінні застосовувати практику як критерій істинності, виявляти кількісні та якісні характеристики досліджуваного об’єкта, висувати гіпотези, перевіряти їх, приймати нестандартні рішення. Таким чином, творча активність – це діяльність особистості, що забезпечує її включеність у процес творення нового, що передбачає перенесення знань і вмін у нові ситуації, зміну способу дії при розв’язанні навчальних завдань.

Формування творчості майбутніх учителів хімії починається з озброєння їх умінням усвідомлювати проблему, поставлену викладачем, а пізніше формулювати її, виявляючи приховані питання; з розвитку прогностичних здібностей, відчуття нового і прагнення до його пізнання. Прагнення майбутнього вчителя хімії самостійно відшукувати нову інформацію, висувати нестандартні ідеї, творчо освоювати суміжні галузі діяльності породжує в його свідомості оригінальні ідеї і сприяє формуванню у нього творчої активності, яка на су-